LÄNSSTYRELSEN I MALMÖHUS LÄN

NATURVÅRDSENHETEN

MEDDELANDE NR 1979:5

MÅKLÄPPEN 1900 - 1978

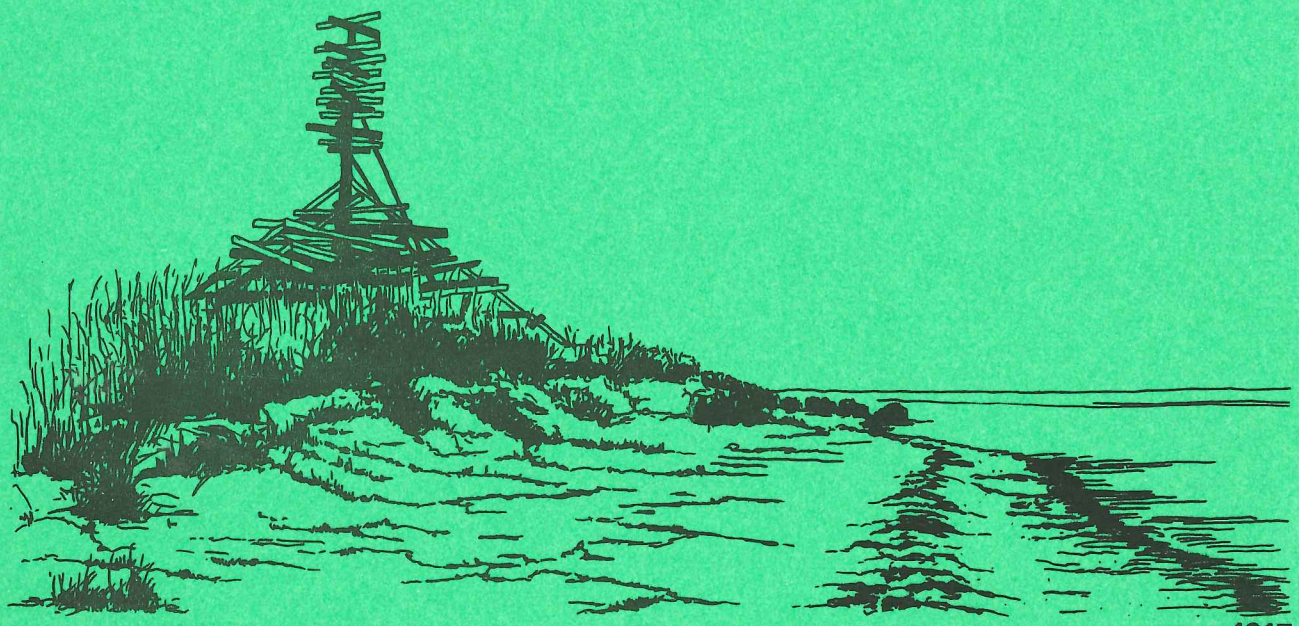

1917

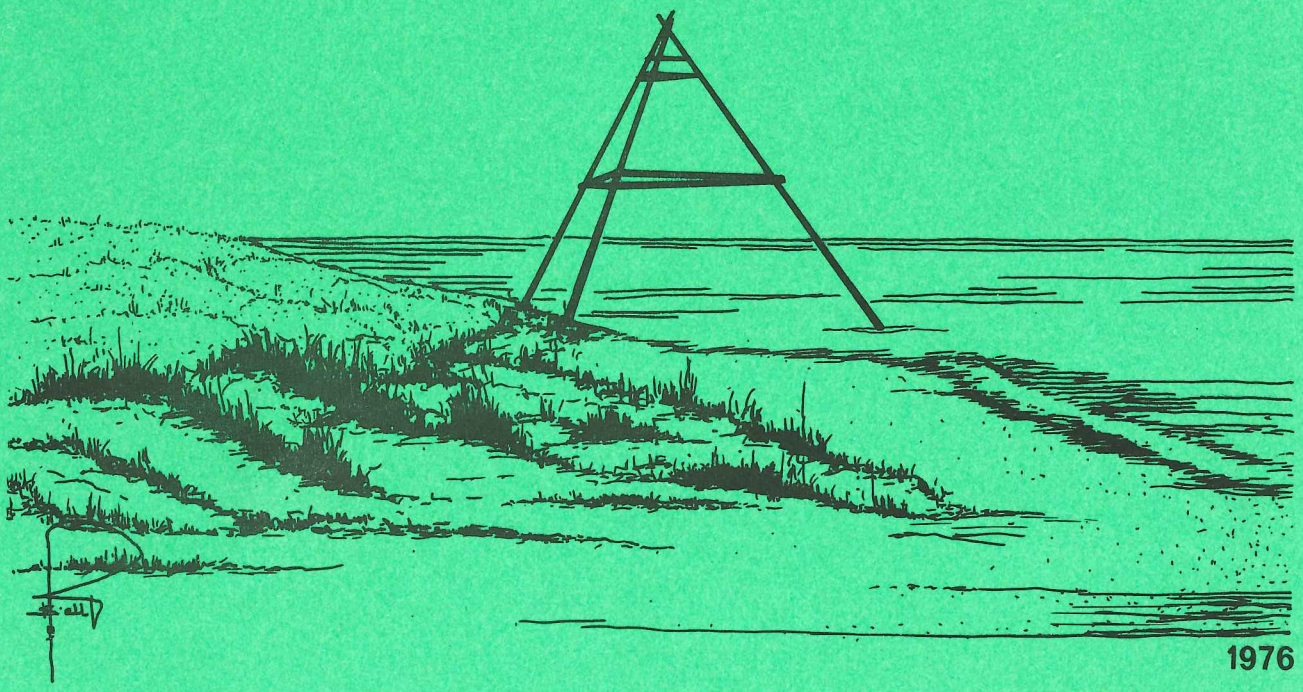

1976

PLANERINGSAVDELNINGEN NATURVÅRDSENHETEN LÄNSSTYRELSEN 205 15 MALMÖ

Författarna är ensamma ansvariga
för
rapportens innehåll och bedömningar

Tryckt av Länsstyrelsen i Malmöhus län 1981
ISSN 0349-1420

LÄNSSTYRELSEN
Malmöhus län
Naturvårdsenheten
1:e bsekr E Mattsson
040 - 14 60 93

1981-03-02

11.1212-4465$\frac{1}{2}$-76
1233-206

Enligt sändlista

Måkläppen 1900-1978
(1 bilaga)

Länsstyrelsen har publicerat en undersökning av faunan och floran på ön Måkläppen i Vellinge kommun. Publikationen "Måkläppen 1900-1978" översändes för kännedom.

Ebba Mattsson

Bilaga

Måkläppen 1900-1978

Postadress
205 15 MALMÖ

Telefon
040/14 60 00

M Å K L Ä P P E N 1900 - 1978

Sveriges mest föränderliga natur-
reservat i skenet av inventeringar
och fotodokumentation

av

John Kraft och Arne Schmitz

Sammanställd i samarbete med

FÖRENINGEN TILL SKYDDANDE AV MÅKLÄPPENS
FÅGELFAUNA

Bilderna i huvudsak tagna av
Paul Rosenius (PR) och Arne
Schmitz/N (AS). Vid övriga
bilder har fotografens namn
utsatts.
Paul Rosenii fotografier har
välvilligt ställts till för-
fogande av Vänersborgs Museum.

Omslaget: Sjömärkena vid under-
gångens brant 1917 (PR) och
1976 (AS).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

		Sid
I	MÅKLÄPPEN (Arne Schmitz)	1
	Historik	1
	Från fågelskydd till naturreservat	4
	Inventeringar	5
II	MÅKLÄPPENS FLORA UNDER 1900-TALET: DYNAMIK OCH FÖRÄNDRING (John Kraft)	7
III	MÅKLÄPPENS FÅGELFAUNA (Arne Schmitz)	19
	Häckande arter	19
	Rastande arter	29
IV	MÅKLÄPPENS DÄGGDJURSFAUNA (Arne Schmitz)	33
V	KÄLLOR	35

I MÅKLÄPPEN

Fig 1 Måkläppen, belägen ett par kilometer sydväst Falsterbo udde, utgör kärnan i Falsterbo rev och är den del som höjer sig över vattenytan, från år till år dock starkt varierande till form och areal.

Ön är en geologiskt mycket ung bildning, med hela sin tillkomst och utveckling förlagd till postglacial tid, dvs de senaste tiotusen åren.

Revlar och andra sandformationer har byggts upp kring moränavlagringar vid Ljunghusen - en ändmorän tvärs över näset - samt vid Knösen norr om Skanör och på Falsterbo rev. Mellan dessa kärnor har strandvallar bildats och nytt land efterhand skapats via processer, som brukar kallas "complex tombolo". Under Måkläppen höjer sig en fast kulle ur moräntäcket och kring denna har, åtminstone i historisk tid, sanden lagrats i växlande mängd. Ön har under alla tider skiftat starkt i storlek och figuration i takt med
Fig 2 strömmar, sandvandringar över bottnen samt med stormarna, som med
och 3 vågors hjälp kan slita bort vad som under år byggts upp.

Historik

Måkläppen har sannolikt existerat som ö med åtminstone viss växtlighet sedan vår historias gryning. Det tidigaste omnämnandet i skrifterna antyder, att bebyggelse, troligen dock endast fiskebodar, fanns på ön under 1400-talet. Fynd av keramik och stengods från 1200-1400-talen gör troligt att Måkläppen inte bara höjt sig över havsytan utan också utnyttjats av människan under sillatiden.

Med revets farligheter för sjöfarten kom Måkläppen även tidigt med på sjökorten. Søkortdirektør Jens Sørensens anteckningar från 1685-1704 omnämner ön sålunda:

> "Maageklaperne de 2de Sandrevler, 1 Al. høje oven Vands, paa Falsterbo Rev liggende, straekker sig in SSO., lange 660 Fv., brede ikkun 10 Fv., 1/4 Mil ude fra Land".

På ett sjökort från 1689-1690 av Petter Gedda är också Mogekleppen utsatt.

Någon närmare beskrivning av Måkläppen är emellertid inte känd från så gamla tider, men ön börjar dock redan på 1700-talet förekomma i naturforskarnas anteckningar. Linné, som egentligen mera studerade kulturföreteelser än ren natur under sin skånska resa 1749, hade bland sina iakttagelser dock även fångat in Måkläppen, låt vara blott i en randanteckning. Den ger en viss uppfattning om öns dåvarande status:

> "refwet, som löper hela milen under wattnet uti SO; Refwet syntes här och där koxa utur wattnet; förut har wuxit derpå mycken ZOSTERA och Sjöfoglarne hafwa i otrolig myckenhet deruppå lagt sina ägg, men är nu mästadels bårtskölgd af wattnet, och wid blåswäder inunderas".

En något närmare granskning av Måkläppen utfördes 45 år senare av Anders Lidbeck, son till Linnéaposteln E.G. Lidbeck. Till skillnad från Linné landsteg han och undersökte öns flora. Han hittade Triticum junceum (Agropyron junceum), strandkvickrot, vilken tidigare inte varit beskriven i Sverige. Lidbeck nämner också att uppgrundningar av revet varit särskilt stor under 1700-talet. Ön var övervuxen med strandråg "som uppnådde största möjliga höjd".

Andra växter, som där anträffades, var: Arondo phragmites (Phragmites communis), bladvass, Salsola kali, sodaört, Arenaria peploides (Honckenia peploides), saltarv, Atriplex litoralis, kustmålla, Chenopodium maritimum (Sueda maritima), saltört, Rumex maritimus, strandskräppa, och Bunias Cakile (Cakile maritima) marviol.

I början av 1800-talet synes ön ha vuxit ansenligt i omfång - i varje fall meddelar Sven Nilsson, att det då innanför revlarna fanns två sötvattendammar.

Fågellivet beskrevs första gången av F.W. Meves 1867 och även om det då inte var fråga om någon inventering kan de uppräknade arterna - småtärna, silvertärna, större och svartbent strandpipare, rödbena och roskarl - ge en uppfattning om faunans kvalitativa värden.

Med Paul Rosenius sker en efterhand allt noggrannare kartering av såväl Måkläppen som dess fågelfauna. Han började besöka ön på 1880-talet och uppskattade då öns yta till ca 200 x 100 meter. Rosenius manar fram en annorlunda bild av både djur- och växtvärld, som "ägde sin större stillhet, och de ägde sin särformade skönhet". Han nämner då förekommande stora fält av vildvicker, där brushane häckade, små bestånd av strandmalört och "rabatterna av havsvialen" samt småtärnekolonier om mera än femtiotalet bon.

Om öns förändringar skriver han,

> "att genom havets fortskridande igengrundning på 1800-talet uppstått, halvväges mot land, ännu en liten ö. Denna mätte 100 meter i längd och var enligt uppgift i 25 år bevuxen med gräs, särskilt Ammophilla arenaria. Vid en ostlig storm en dag i oktober 1882 sköljdes den emellertid på några timmar bort av havet".

I början av detta sekel sopade havet bort nästan all växtlighet från Måkläppen, men enligt Rosenius hämtade den sig snart nog:

Fig 4

> "De växte samman igen, de glesnade tuvorna, och frodigare, än det någonsin tett sig, bjöd gräsfältet åter sitt välkommen till de förskingrade fågelskarorna".

Under 1900-talet har Måkläppens formförändringar med allt större noggrannhet kunnat åskådliggöras, med ritade kartor fram till 1950-talet och därefter med flygfotograferingens hjälp. Havets abraderande och påbyggande verksamhet framgår bäst av sådana framtagna illustrationer.

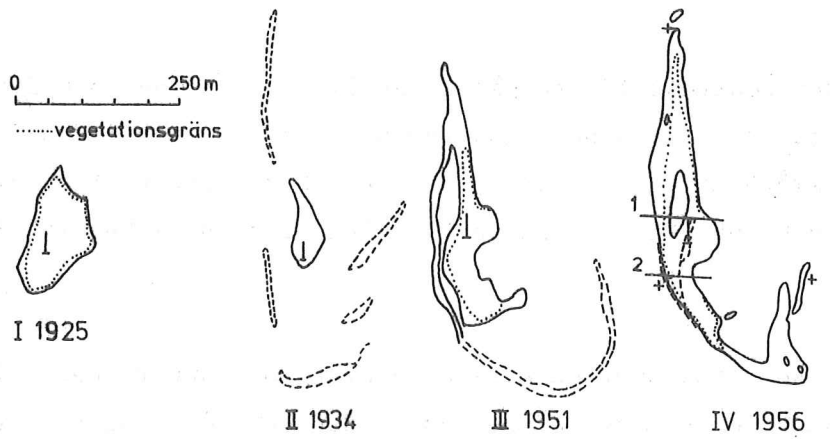

Måkläppens varierande form och storlek 1925-1956.
Efter J. Davidsson

Fig 5-9 Sandens förflyttningar sker fortfarande främst efter naturens lagar, men ingrepp från människans sida kan ha bidragande effekter. Byggandet av Falsterbokanalen under andra världskriget kan ha haft en viss inverkan genom materialförflyttningar och deponeringar samt genom ändrade strömförhållanden. Muddring och sandsugning, som pågår i tämligen omfattande skala utanför Måkläppen och Västra haken, kan likaledes påverka situationen, men detta har ännu inte tillräckligt utretts.

Från fågelskydd till naturreservat

Paul Rosenius studerade inte bara fågellivet på Måkläppen utan tog också initiativ till dess skydd - bl a förekom en ganska omfattande äggplockning sedan gammalt av tvillingstädernas befolkning. För att uppnå fridlysning i någon form bildades, med Rosenius som primus motor, Föreningen till skyddande af Måkläppens fogelfauna. Detta skedde år 1899 och därmed var detta Sveriges första förening med enbart naturskydd på sitt program.

Föreningen arrenderade Måkläppen av markägaren, Skanör-Falsterbo stad, och kunde därigenom förklara ön fridlyst och fåglarna sålunda skyddade under åtminstone häckningssäsongen. Samtidigt höll föreningen tämligen noggrann kontroll av fågelbeståndet

Fig 10 och dess årliga förändringar. I föreningens protokoll redovisas de regelbundna besök styrelsemedlemmar eller andra utsedda representanter gjorde på ön, liksom de därvid antecknade iakttagelserna och vissa år utförda inventeringarna.

År 1971 förklarades Måkläppen med angränsande vattenområde som naturreservat. Under perioden 1 mars - 31 oktober råder förbud att färdas med farkost inom området eller i övrigt beträda det-
Fig 11 samma. Ön och dess växt- och djurliv skall fritt få utvecklas utan ingripande eller störningar från människans sida.

Måkläppen förvaltas av kommunstyrelsen i Vellinge kommun och Föreningen till skyddande av Måkläppens fågelfauna i samråd med Skogsvårdsstyrelsen och Skånes Ornitologiska Förening.

Inventeringar

Föreningen till skyddande av Måkläppens fågelfauna har med sin under 80 år kontinuerligt bedrivna kontroll av fågelfaunan belagt en utveckling på ett till tidsutsträckning och noggrannhet helt unikt sätt, åtminstone i Sverige.

Fig 12 Under den senaste tioårsperioden har föreningen, i samarbete med Falsterbo Fågelstation, låtit göra i det närmaste exakta räkningar av häckningsbestånden. Dessutom har fågelfaunan studerats ur speciella aspekter. För sina undersökningar om gråtruten har Åke Andersson sålunda gått genom Måkläppsföreningens arkiv och med ledning av här förekommande uppgifter, egna inventeringar m m registrerat beståndsutvecklingen för flertalet arter fram till 1970.

Måkläppens roll som rastplats för and- och vadarfågel har inte närmare utretts utan finns dokumenterad endast i form av ströanteckningar samt sådana räkningar som i samband med flyttfågelsträcket över Falsterbo har kunnat utföras från fastlandet.

Måkläppen utgör numera även ett viktigt tillhåll för grå- och knubbsäl, vars beståndsutveckling efter möjlighet följes.

Noggranna inventeringar av floran har ägt rum 1930-32 (Otto Gertz), 1959 (Nils Sylvén), 1965 (Henrik Johansson) samt 1977-78 (John Kraft).

I det följande göres redovisningar resp sammanställningar av de inventeringar/iakttagelser, som gjorts på Måkläppen, med början med floran och dess utveckling (John Kraft), därnäst fågelfaunan under de senaste hundra åren samt slutligen något om däggdjur på och vid Måkläppen (Arne Schmitz).

II MÅKLÄPPENS FLORA UNDER 1900-TALET: DYNAMIK OCH FÖRÄNDRING

Vid tre olika besök 1977-78 på Måkläppen har jag undersökt floran och meddelar härmed dels dagsläget och dels tidigare utförda undersökningar under 1900-talet.

Jag skriver dagsläget med tanke på att Måkläppen är en så dynamisk bildning, att dess storlek och form samt följaktligen också vegetationen kan förändras från dag till annan. Som exempel på förändring kan nämnas, att sjömärket, som förr stått högst uppe på öns centrala sandkam, i dag befinner sig ett stycke från
Fig 13- den sydvästra stranden ute i vattnet. En fortsatt uppföljning av
15 floran på Måkläppen borde göras med intervaller om högst tio år.

Föregående inventeringar

1930-32 Otto Gertz gjorde den första egentliga inventeringen av Måkläppens flora. Han talar om dennas oerhörda
Fig 16- växtkraft: "Särskilt gräsväxten uppvisar här en ena-
19 stående frodighet och antager på sina ställen karaktären av savann. Orsaken till denna för huvudön utmärkande yppighet är uppenbarligen den utomordentligt rika gödning, som marken på försommaren erhåller genom de ymniga exkrementregnen från de ön befolkande fågelhorderna".
Gertz noterade 92 arter och 6 hybrider.

Fig 20 1959 utfördes en inventering av Nils Sylvén, som noterade 62 arter.

1965 ägde nästa inventering rum, utförd av Henrik Johansson, som noterade 73 arter.
Dessutom har av Gertz och Sylvén noterats 7 varieteter och former.

Måkläppens flora under 45 år

Otto Gertz,	som inventerade	Måkläppen	1930-1932	noterade	92 arter.
Nils Sylvén	"	"	1959	"	62 "
Henrik Johansson	"	"	1965	"	73 "
John Kraft	"	"	1977-1978	"	43 "
Totala antalet noterade arter är					126

Dessutom har av Gertz och Sylvén noterats följande varieteter och former:

	1930-1932	1959
Lolium perenne f. aristatum	+	-
Agrostis stolonifera v. maritima	-	+
Agropyron repens f. litoreum	+	+
Chenopodium album v. viridescens	-	+
Atriplex litoralis v. serratum	+	+
Galium verum v. litorale	+	+
Cirsium arvense f. ferox	+	+

Arterna kan preliminärt fördelas i 43 marina arter.
40 sötvatten- och landväxter.
43 ogräs- och tillfälliga växter.

Förhållandet perenner-anueller är 50/50 %.

Fördelningen vid 1977-1978-års inventering var för marina 22 arter.
Sötvatten och landväxter 4 "
Ogräs och tillfälliga växter 17 "

Att sötvatten- och landväxter gått tillbaka från 40 till 4 arter beror framför allt på att sötvattendammar som funnits på revet försvunnit.

Den övriga nedgången i artantalet måste bero på att revet de senaste åren utsatts för mycket svåra stormar, vilka reducerat arealen högst avsevärt.

Septemberstormen 1977 minskade faktiskt den bevuxna delen så kraftigt, att man kan befara att en ytterligare liknande storm helt kan komma att utplåna resten av den perenna vegetationen.

Mitt första besök på Måkläppen gjordes den 1 juli 1977. Med på turen var Allan Kristersson, Bertil Nosslin, Gunnar Åstrand samt uppsyningsmannen för Måkläppen Mikael Kristersson, som körde ut oss i Måkläppsföreningens motorbåt. Vädret var från början bra med svag vind och soldis. Mot eftermiddagen ökade vinden och en del regnskurar passerade, somliga ganska strida. Vi landade på revets nordvästligaste del och de första växterna i den för övrigt nakna sanden var en liten sandrörtuva och några strödda marviolplantor. Vid vandringen söderut på revet sågs här och där plantor av trampört och marviol.

Den första "gröningen", (gröning = mer eller mindre hög sanddyn som är rikligt bevuxen med framför allt sandrör, strandråg och kvickrot), ca 200 m nordväst om sjömärket, var förutom nämnda gräs bevuxen med kustmålla, saltarv, kustbaldersbrå, krusskräppa, och ett svagt bladvassbestånd. Där fanns även ett par stora bestånd besksöta, bitterkrasse och brännässlor. I blottorna mellan perennerna satt en del anueller som vitgröe, lommeört och mjuknäva, samtliga endast i fåtal. Överallt fanns dessutom trutbon och en del ejderreden. Trutarna som hela tiden flög upp framför oss förde ett öronbedövande väsen medan de hängde som ett moln framför och över oss. Ejderhonorna däremot, låg ofta kvar till man nästan trampade på dem. De litade tydligen till sin "osynlighet".

Den andra gröningen, som hade en yta av ca 40 x 100 m, var bevuxen med marviol, krusskräppa, strand- och spjutmålla, ställvis heltäckande stora ytor, ett stort bestånd besksöta (ca 10 x 10 m), två ex gråbo, ett litet bestånd strandvial, ett mycket stort bestånd åkertistel (havsstrandformen), trampört och saltarv. Den högsta dynen (höjden över havet ca tre meter) var täckt av strandråg, sandrör och kvickrot som var så hårt nerbetat av gäss att endast enstaka strandrågstrån hade undgått de skarpa näbbarna.

Mellan andra och tredje gröningen fanns runda "rabatter" av strandkrypa, gåsört, saltarv och saltnarv. Rabatterna kunde vara mellan två och fem meter i diameter och tätt bevuxna med samma art. Stora ytor var dessutom tätt bevuxna med blåmålla och en rödbladig målla, som jag tolkade som rödmålla. Eftersom det var mycket unga plantor var det svårt att exakt identifiera dem.

Tredje gröningen, som låg i höjd med sjömärket, var i huvudsak bevuxen med strandråg och krusskräppa.

Fjärde gröningens vegetation bestod av låga växter, bortsett från en sandrevel vid fridlysningstavlan, där det växte strandråg, krusskräppa och strandmålla. Där växte även sandstarr, trampört och saltarv.

Resten av den östra delen av revet var vegetationsfritt frånsett strödda plantor av krusskräppa och sandrör.

Andra besöket på Måkläppen gjordes den 24 september 1977. (Vi hade försökt att fara över redan den 5 september men vinden var för hård för den lilla farkosten). Med på resan var förutom Mikael Kristersson, Gunnar Åstrand. Vädret var fint med
Fig 21- sol och svaga findar. Efter stormen 6-7 september hade revet
22 avsevärt förändrat utseende. Dynerna och med dem gröningarna var illa tilltygade av vind och vatten och en del var helt borta och den bevuxna arealen var reducerad till ungefär hälften av vad den var vid första besöket.

Vi landade på samma ställe som förra gången och nu var revet helt renblästrat från vegetation.

Den första gröningen var så gott som helt utplånad och kvar fanns endast ett par sandrörtuvor.

Den andra gröningen hade klarat sig bättre och här fanns fortfarande kraftiga bestånd av sandrör, strandråg, kvickrot och besksöta. Där fanns även rester av anueller, mer eller mindre sönderslitna av sand och vind.

Sträckan mellan andra och tredje gröningen var nu helt rensopad från vegetation sånär som på ett par strandråg- och sandrörtuvor och märkligt nog hade även de låga och runda rabatterna av strandkrypa, gåsört och sandarv klarat sig. Det var intressant att se hur dessa låga perenner kan hålla sig kvar i en så livsfarlig miljö. Det beror troligen dels på dess ringa höjd och dels på att de har ett mycket vittförgrenat och segt rotsystem, som binder ihop sanden i rabatterna. Tack vare den ringa höjden samlar de inte heller mycket sand, och sandytan i rabatterna höjer sig därför bara några cm över kringliggande sandfält. Av strandkrypa fanns minst tio rabatter på ömse sidor om tredje och fjärde gröningen. De vid första besöket omtalade stora ytorna med blå- och ev rödmållor var helt borta men i stället fanns på fuktiga och överspolade områden den av Lidbeck 1792 omnämnda saltörten Sueda maritima, som på Lidbecks tid kallades Chenopodium maritimum. I lä bakom de kvarvarande dynerna fanns en massa små fröplantor av mållor som inte hinner sätta frö innan vintern. Resten av revet var sterilt förutom strödda plantor av krusskräppa.

Den 18 maj 1978 gjordes en ny inventering i samband med häckfågelinventeringen. Med på turen var Mikael Kristersson och Gunnar Roos. Vädret var fint med solsken och svaga vindar. Trutarna förde ett öronbedövande väsen och hela revet luktade hönshus. Gunnar och Mikael räknade fågelbon, medan jag ägnade mig åt florainventeringen. Jag hittade inget nytt utöver septemberbesöket året innan och några större stormskador utöver tidigare beskrivna kunde inte märkas. Något egentligt vårflor fanns inte längre kvar på Måkläppen, så mitt besök var denna gång ganska meningslöst, kan tyckas. Men att konstatera att inget nytt har tillkommit är även en viktig iakttagelse att notera.

I följande artlista, som upptar såväl mina som de föregående inventerarnas artlistor, tillämpas för såväl mina som Henrik Johanssons en frekvensangivelse där a = allmän, ta = tämligen allmän, r = sällsynt och mr = mycket sällsynt vilket betyder att det finns högst några individer av arten. För Gertz och Sylvéns uppgifter, där frekvensuppgifter saknas, anges förekomst med + och - om arten saknas.

För nomenklaturen har Lid, (1974) följts.

Citerad litteratur

Gertz, O. 1933: Måkläppens flora. Fysiogr. sällsk. Lund. förh. 3 Nr 5.

Johansson, H. 1966: Måkläppens flora och vegetation. Bot. Notiser Vol. 119 Fasc. 3 Lund.

Lid, J. 1974: Norsk og svensk flora, andra utgåvan, Oslo.

Weimarck, H. 1963: Skånes Flora. Malmö.

Artlista, där förändringarna kan avläsas i tabellen.

	1930-32	1959	1965	1977-78
Zostera marina, bandtång	+	+	ta	a
Potamogeton pectinatus, borstnate	-	-	-	a ny
Phragmites communis, vass	+	+	ta	r
Festuca rubra, rödsvingel	+	+	ta	-
Festuca arenaria, gråsvingel (nom. enl. Weim.)	+	+	-	r
Festuca arundinacia, rörsvingel	+	-	-	-
Lolium perenne, engelskt rajgräs	+	-	ta	-
Poa annua, vitgröe	+	-	ta	r
Poa trivialis, kärrgröe	+	-	-	-
Poa pratensis, ängsgröe	+	+	ta	-
Puccinellia retroflexa, vanligt saltgräs	+	+	+	-
Puccinellia maritima, revigt saltgräs	+	-	-	-
Dactylis glomerata, hundäxing	+	-	r	-
Avena sativa, havre	+	-	mr	-
Holcus lanatus, luddtåtel	+	+	-	-
Ammophila arenaria, sandrör	+	+	a	a
Calamagrostis epigejos, bergrör	+	+	-	-
Ammophila arenaria x Calamagrostis epigejos	+	+	r	-
Agrostis stolonifera, krypven	+	+	ta	-
Agrostis tenuis, rödven	-	+	-	-
Bromus hordeaceus, luddlosta	-	-	mr	-

	1930-32	1959	1965	1977-78	
Triticum aestivum, vete	+	-	-	-	
Elytrigia repens, kvickrot	+	+	a	a	
Elytrigia junceum, strand-kvickrot	+	+	r	r	
Elytrigia junceum x repens	-	+	ta	-	
Elymus arenarius, strandråg	+	+	a	a	
Hordeum vulgare, sexrads korn	+	-	-	-	
Hordeum distichum, tvårads korn	-	+	mr	-	
Hordeum murinum, vildkorn	-	-	r	-	
Scirpus maritimus, havssäv	+	+	ta	-	
Scirpus lacustris, sjösäv	+	-	-	-	
Scirpus tabernaemontani, blåsäv	-	+	-	-	
Scirpus uniglumis, agnsäv	+	-	r	-	
Carex arenaria, sandstarr	+	+	r	r	
Juncus gerardi, salttåg	+	-	mr	-	
Juncus bufonius, vägtåg	+	+	-	-	
Juncus ranarius, grodtåg	-	-	mr	-	
Iris sp., svärdslilja	+	-	-	-	
Salix cinerea, gråvide	-	+	-	-	
Urtica dioica, brännässla	+	-	r	r	
Urtica urens, etternässla	-	-	-	r	ny
Rumex tenuifolius, rödsyra	-	-	mr	-	
Rumex acetosella, bergsyra	+	-	mr	-	
Rumex crispus, krusskräppa	+	+	a	a	
Polygonum aviculare ssp aviculare, trampört	+	+	a	a	
Polygonum aviculare ssp rurivagum (enl. Weim.)	-	-	-	r	ny
Polygonum lapatifolium ssp lapatifolium, pilört	+	+	-	-	
Polygonum lapatifolium ssp pallidum (enl. Weim.)	+	-	-	-	

	1930-32	1959	1965	1977-78
Chenopodium album, svinmålla	+	+	ta	a
Chenopodium glaucum, blåmålla	+	+	ta	a
Chenopodium rubrum, rödmålla	-	+	-	a
Atriplex calotheca, flikmålla	-	-	ta	-
Atriplex latifolia, spjut-målla	+	+	ta	a
Atriplex litoralis, strand-målla	+	+	a	a
Salsola kali, sodaört	+	+	a	ta
Sueda maritima, saltört (Lidbeck 1794)	-	-	-	ta
Stellaria pallida, blekarv	+	+	r	-
Stellaria media, våtarv	+	+	a	ta
Cerastium glutinosum, klibbarv	-	-	mr	-
Cerastium fontanum, hönsarv	+	+	ta	-
Sagina procumbens, krypnarv	+	-	-	-
Honckenya peploides, saltarv	+	+	a	a
Arenaria serpyllifolia, sandnarv	+	-	-	-
Spergula arvensis, åker-spergel	+	+	ta	-
Spergularia marina, saltnarv	-	+	ta	ta
Spergularia media, havsnarv	-	-	ta	-
Scleranthus annuus, grön-knavel	+	-	-	-
Ranunculus flammula, ältra-nunkel	+	-	-	-
Ranunculus repens, revsmör-blomma	+	-	-	-
Ranunculus sceleratus, tiggarranunkel	+	-	-	-
Papaver dubium, rågvallmo	+	+	mr	-
Sinapis arvensis, åkersenap	+	-	-	-

	1930-32	1959	1965	1977-78
Cakile maritima, marviol	+	+	a	a
Lepidium latifolium, bitterkrassing	-	+	ta	ta
Capsella bursa pastoris, lommeört	+	+	a	a
Cochlearia officinalis, skörbjuggsört	+	+	r	-
Erophila verna, nagelört	-	-	ta	-
Arabidopsis thaliana, backtrav	+	-	-	-
Descurainia sophia, dillsenap	-	+	ta	r
Sedum acre, gul fetknopp	-	+	a	-
Potentilla anserina, gåsört	+	+	ta	ta
Potentilla reptans, revfingerört	+	-	-	-
Trifolium repens, vitklöver	+	-	ta	-
Lotus corniculatus, käringtand	+	-	-	-
Vicia cracca, kråkvicker	+	-	-	-
Vicia hirsuta, duvvicker	+	-	-	-
Lathyrus maritimus, strandvial	+	+	ta	r
Geranium molle, mjuknäva	+	+	ta	r
Viola arvensis, åkerviol	+	-	-	-
Viola tricolor, styvmorsviol	+	-	-	-
Chamaenerion angustifolium, mjölkört	+	+	-	-
Glaux maritima, strandkrypa	-	+	r	ta
Myosotis arvensis, åkerförgätmigej	+	-	-	-
Galeopsis bifida, toppdån	-	+	mr	?
Galeopsis tetrahit, pipdån	+	-	-	-

	1930-32	1959	1965	1977-78	
Lamium amplexicaule, mjukplister	+	-	-	-	
Stachys arvensis, åkersyska	+	-	-	-	
Solanum dulcamara, besksöta	-	+	ta	ta	
Solanum lycopersicum, tomat	-	+	-	-	
Solanum nigrum, nattskatta	-	-	-	r	ny
Linaria vulgaris, gulsporre	-	-	r	-	
Veronica hederifolia, murgrönsveronika	-	-	r	-	
Plantago coronopus, strandkämpar	+	-	-	-	
Plantago major, groblad	+	+	r	r	
Plantago maritima, gulkämpar	+	+	mr	-	
Galium aparine, snärjmåra	+	+	r	-	
Galium uliginosum, sumpmåra	+	-	-	-	
Galium verum, gulmåra	+	+	r	-	
Sambucus nigra, fläder	+	-	-	-	
Aster tripolium, strandaster	-	+	ta	-	
Gnaphalium uliginosum, sumpnoppa	+	-	-	-	
Achillea millefolium, röllika	+	+	-	-	
Matricaria inodora, baldersbrå	+	-	-	-	
Matricaria maritima, kustbaldersbrå	+	+	a	a	
Matricaria matricarioides, gatkamomill	+	-	-	-	
Artemisia campestris, fältmalört	+	-	r	-	
Artemisia vulgaris, gråbo	-	-	r	r	
Senecio viscosus, klibbkorsört	+	-	-	-	
Senecio vulgaris, korsört	+	-	ta	r	

	1930-32	1959	1965	1977-78
Cardus acanthoides, piggtistel	-	+	r	-
Onopordon acanthium, ulltistel	-	-	-	r ny
Circium arvense, åkertistel (strandform)	+	+	mr	r
Taraxacum sp., maskros	+	+	ta	r
Soncus arvensis, åkermolke	+	+	ta	-
Soncus asper, svinmolke	-	-	mr	-
Hieracium umbellatum, flockfibbla	+	+	-	-

III MÅKLÄPPENS FÅGELFAUNA

Häckande arter

Sammanlagt 29 fågelarter har enligt notiser eller anteckningar häckat på Måkläppen. Av dem har några endast mycket tillfälligt varit bosatta: C.O. Gylling anger i en uppsats från 1910, att kråka, sånglärka, sädesärla, gulärla, buskskvätta (troligen felskrivning och bör vara stenskvätta) och skärpiplärka haft bo på ön under seklets första decennium. Skräntärna gjorde ett av allt att döma misslyckat häckningsförsök år 1944.

Som mera kuriosabetonat inslag uppträdde år 1973 en alförrädarhane under hela häckningssäsongen. Den bildade par med en ejderhona och vaktade henne under ruvningstiden.

För övriga arter kan en något utförligare redovisning vara av intresse. Då egentliga räkningar inte började utföras förrän 1902 har detta årtal fått utgöra utgångspunkt för den siffermässiga sammanställningen.

Påpekas bör, att inventeringarna, i synnerhet de på senare år utförda, gjorts i mitten av maj årligen, medan besök undvikits under resten av häckningssäsongen. Senare påbörjad äggläggning kan således ha undgått uppmärksamhet, vilket bevisligen också skett. Tillfälligtvis upptäcktes således under ett av åren på 70-talets mitt, att en hel skärfläckekoloni slagit sig ner på ön i juni månad, troligen efter misslyckad häckning på annat håll.

Gräsand Anas platyrhynchos

Meves anmärker visserligen att arten saknades, men förmodar att detta hänger samman med den omfattande äggplockning, som då ägde rum på Måkläppen. Under 1900-talets första hälft häckar den emellertid regelbundet, mestadels dock endast med några

få par och vid udda tillfällen med över tio par: 1909 ca 20 par, 1943 10 par och 1948 15 par. 1953, 1957 och 1959 konstaterades häckning av 1 par vardera året, medan den senare varit borta som bofast.

Skedand Anas clypeata

Första häckningen antecknad 1910, då två honor och en hane iakttogs tillsammans, med åtminstone en kull dunungar som följd. En-
Fig 23 ligt Rosenius fanns arten kvar under de båda följande åren men har därefter inte noterats.

Småskrake Mergus serrator

Under seklets första decennier var småskraken "talrikt tillfinnandes" med årligen 30-40 bofasta par. På 1940-talet hade anta-
Fig 24 let gått ner till 10-15 par, såväl 1951 som 1952 hittades 12 bon men sedan tycks arten ha försvunnit som regelbunden häckfågel. Artens sena häckning på året kan dock ha gjort att den undgått inventeringarna.

Ejder Somateria mollissima

Första uppgiften om häckande ejder på Måkläppen härrör från år 1914, då "2 à 3 par häckat på holmen". Dess existens synes därefter ha varit osäker fram emot 1930, då stammen med ens ökade till ca 50 par för att på mitten av 1940-talet överskrida 100
Fig 25 och 1950 200 par. En fortsatt successiv ökning ägde rum under 50- och 60-talen för att 1970 nå omkring 500 häckande par.

Under 1970-talet har en viss minskning skett, med i medeltal 455 häckande ådor årligen fram till och med 1977. År 1978 påträffades endast 340 bon, en nergång som förmodligen står i samband med de senaste årens hårda abrasion och till arealen minskande vegetationstäcke.

Gravand Tadorna tadorna

Enligt Rosenius (1926) häckade "Måkläppens stoltaste prydnad" alltid i ett tiotal par. 1902 uppgick antalet dock till 25 à 30 par men inskränkte sig till 3-4 par på 1940-talets början.

1947 noterades 4 par "efter flera års uppehåll" medan man på 1950- och 60-talen, då noggranna räkningar inte förekom, endast tillfälligtvis iakttog ungkullar. På 1970-talet har gravand inte påträffats häckande någon gång.

Knölsvan Cygnus olor

Första häckningsförsöket gjordes 1965 och ända fram till 1974 har ett par varit bosatt på ön, med undantag för 1971, då 3 par häckade. 1975 och 1976 ökade antalet till 8 par för att stiga till 9 par 1977 och 12-14 par 1978 (14 bon påträffades, men tre av dem var vid inventeringstillfället tomma, det ena dock besatt av en hona).

Strandskata Haematopus ostralegus

Strandskatan kan sägas vara Måkläppens trognaste fågel. Den har häckat, eller i varje fall försökt häcka, varje år under åtminstone detta sekel. Vid Gyllings inventering 1902 räknades 10 par men redan 1909 hade antalet minskat till 3 par, vilket ända fram till 1970 utgjort det årligen genomsnittliga beståndet. Numera häckar stadigt två par på de yttre revlarna.

Större strandpipare Charadrius hiaticula

Arten har sedan gammalt sin hemort på Måkläppen men har aldrig förekommit i stora antal. Gylling noterade 5 par 1902, en notering som inte förefaller ha överskridits senare. På 20-talet säger Rosenius att "sandrullingarnas antal härute har avtagit med minskningen av holmens sandytor och med inflyttningen av

de många måsarna". År 1925 anges den i protokollet ha "varit borta en längre tid häckade den åter med ett à två par". Enligt Bergman försvann arten med gråtrutexplosionen men återfanns som häckfågel 1959. Något enstaka par kan ha häckat under 60-talet - fågeln är lätt att förbise vid besök på ön - men vid 70-talets noggranna inventeringar har dock endast ett bofynd gjorts, nämligen 1972.

Svartbent strandpipare Charadrius alexandrinus

Den vitbröstade sandrullingen observerades av Meves 1868 på Måkläppen, då den troligen också tillhörde häckfågelfaunan. Rosenius uppger, att den försvann på 1890-talet, men ett par, kanske det sista, fortplantade sig på ön år 1902.

Roskarl Arenaria interpres

Något udda par häckade länge på Måkläppen. Arten tillhör de av Meves omnämnda och ett par häckade vid sekelskiftet och några år därefter ytterligare ett par. 1935 redovisas ett häckande par, som tydligen representerar en återkomst efter en del års bortovaro. Arten är därefter sporadiskt häckande under det närmaste decenniet men försvann tillsammans med övriga vadare på mitten av 1940-talet.

Rödbena Tringa totanus

Från att ha varit den vanligaste vadaren i början på seklet - 20 par - försvann den tämligen tidigt från Måkläppen. Gylling rapporterar 5 par år 1910 och på mitten av 1920-talet anger Rosenius det dåvarande häckbeståndet till 1 à 2 par. 1927 är sista året belägg föreligger för häckning på Måkläppen.

Brushane Philomachus pugnax

Arten har inte häckat på Måkläppen under 1900-talet, men försvann uppenbarligen strax före sekelskiftet. Rosenius skriver (1944), att han från 1880- och 90-talen minns "de stora fälten av vildvicker, man inte ser där nu. Där brushanarna, som helt försvunnit, hade sina bon...".

Skärfläcka Recurvirostra avosetta

Arten spelar en speciell roll i Måkläppens nutida historia. Den försvann som häckfågel ur riket på 1800-talet, men inom Föreningen till skyddande av Måkläppens fågelfauna umgicks man länge med planer på att på konstlad väg återinföra den och då med Måkläppen som introduktionslokal. Detta hann emellertid inte nå praktiska resultat förrän skärfläckan spontant återinvandrade. 1927 inleddes den nya häckningsepoken på Flommen vid Skanör.

1934 slog sig skärfläckan ner även på Måkläppen, med 3 häckande par, som året därpå ökade till 14 och 1940 till 37 par. En nergång skedde under 40-talet och 1949-52 ägde ingen häckning rum. 6 häckande par 1953 innebar en nykolonisation, som även stärktes under de följande åren, men efter 1959 har förekomsten varit sparsam. Frånvaron var total mellan 1961 och 1975. Detta senare år samt 1976 häckade 2 resp 3 par, medan säker häckning därefter inte förekommit. Skärfläckors uppträdande på Måkläppen under försommaren har tolkats som häckningsförsök och sättes då i samband med av högvatten förstörda kullar på lokaler inne på Falsterbonäset.

Fig 26

Havstrut Larus marinus

Första belägget på artens häckning på Måkläppen är från 1964. Ett par häckade även 1968 medan det för 1977 och 1978 noterats 2 par för vardera året.

Silltrut Larus fuscus

"Någon gång (troligen på 10-talet) har ett silltrutpar byggt sitt rede och lagt sina ägg ovanför brinkarna på sydändan" (Rosenius). I föreningens årsredogörelse för år 1934 står vidare att "Ute mot refvelns spets hade ett silltrutpar sitt bo med ägg, hvilka oskadliggjordes". Något enstaka par höll sig dock kvar under de följande åren för att under 40- och 50-talen öka stadigt och markant. 1959 nådde arten sitt maximum med ett beräknat antal par av 400-500. 1963 hade beståndet sjunkit till 175 par och 1968 75 par. Under senare år har stammen inskränkts till 20-30 par.

Gråtrut Larus argentatus

Gylling anmäler den första tillfälliga häckningen ett år mellan 1902 och 1910, medan Rosenius (1926) även rapporterar tidiga häckningsförsök: "Två år har han gjort det, med tio års mellantid".

Fig 27-30 Den verkliga och bestående bosättningen kom efter silltrutens, nämligen 1937 med första paret, som redan 1939 tiodubblades. 1940-talet medförde en brant ökning och år 1954 hade beståndet stabiliserats med omkring 1 500 par. Kring 1960 ökade stammen ånyo för att nå 2 400 par år 1963. En viss ytterligare ökning har skett under 1970-talet, med ett genomsnitt av 2 794 häckande par för åren 1971-78. Talrikast var gråtruten 1971, då 3 200 bon räknades. 1978 uppgick dessa till 2 580, minskningen uppenbarligen orsakad av den krympta land- och vegetationsarealen.

Fiskmås Larus canus

Det är inte klarlagt vilken måsart som givit Måkläppen dess namn. Om det är fiskmås, vilket är troligt, har denna varit bosatt på ön i skilda omgångar. Vid seklets början synes den nämligen vara helt nyetablerad. 1902 häckade två par och därefter

Fig 31

ökade beståndet långsamt men stadigt ända fram till 1940, då maximum med 450 par uppnåddes. Utvecklingen därefter har varit den för gråtruten omvända: således en snabb nergång till endast några par år 1950. Uppträdandet därefter har varit närmast sporadiskt, med något, ibland upp till 10 par häckande på perifera strandvallar. Under 1970-talet har fiskmåsen förekommit endast 1977 och 1978 med 5 resp 2 par.

Skrattmås Larus ridibundus

Arten torde knappast ha förekommit som häckfågel på Måkläppen före 1902, då ett par slog sig ner och födde upp en kull ungar.
Fig 32 Kolonisationen skedde emellertid snabbt: 4 par år 1903, 12 par år 1904, 100 par år 1906, 250 par år 1908 och ca 2 000 par år 1911. Trots decimeringsåtgärder från föreningens sida (!) höll sig populationen på denna nivå fram till 1945, då gråtrutarna invaderade boplatsen och skrattmåskolonin helt drog sin färde. Något försök till ny bosättning har, med visst undantag för 1946, inte gjorts.

Fisktärna Sterna hirundo

Fig 33 Fisktärnan befann sig i början på 1900-talet i ökning på Måkläppen med 25 par år 1902 och ca 50 par år 1910, men därefter vidtog en långsam tillbakagång. 1926 räknades 10 par och efter en smärre uppryckning 20 par omkring år 1930. Stammen inskränkte sig därefter till några enstaka par för att år 1944 vara definitivt borta.

Silvertärna Sterna paradisaea

Gylling anmälde 50 à 75 par vid seklets begynnelse och ytterligare några tiotal år 1910. Populationen synes ha stabiliserat sig vid en numerär strax under 100 par och började inte vika förrän år 1940.

1949 försvann silvertärnan från Måkläppen men återkom sporadiskt på 50-talet med vissa år upp till 4 häckande par. Sedan 1959 har den dock endast häckat under 1975 och 1976 med 1 resp 3 par.

Småtärna Sterna albifrons

Arten tillhör de av Meves 1867 nämnda. Vid sekelskiftet hade 75 par bon på ön, 1910 dock endast 11 par, 1912 3 par och därefter inga alls förrän 1925, då 2 par häckade.

Förekomsten var i fortsättningen ytterst växlande, från inget till 30 par (1941), fram till 1959, då småtärnan för sista gången häckade på Måkläppen (4 par).

Kentsk tärna Sterna sandvicensis

1911 uppenbarade sig kentska tärnan som en för landet ny häckfågel genom att bosätta sig på Måkläppen (2 par). 1918 fördubblades antalet och 1919 räknade kolonin 21 par, 1920 42 par och 1922 ca 100 par. 1927-1944 svängde beståndet mellan 150 och 200 par.

Fig 34-35

1945 var epoken på Måkläppen över. Föreningsrapporten lyder: "Ej en enda kentsk tärna sågs över ön och givetvis ej heller något bo".

Sammanställningen över "Kustfågelfaunan på Måkläppen 1900-1967" visar med all tydlighet, vilken roll gråtrutens kolonisering av Måkläppen spelat för övriga häckfåglar. Artens kraftiga expansion på mitten av 1940-talet gjorde, att några av de tidigare dominerande häckfåglarna (skrattmås och kentsk tärna) abrupt försvann medan övriga gick tillbaka för att successivt men rätt snabbt lämna Måkläppen.

KUSTFÅGELFAUNAN PÅ MÅKLÄPPEN 1900 - 1967

Antal häckande par. Efter Åke Andersson

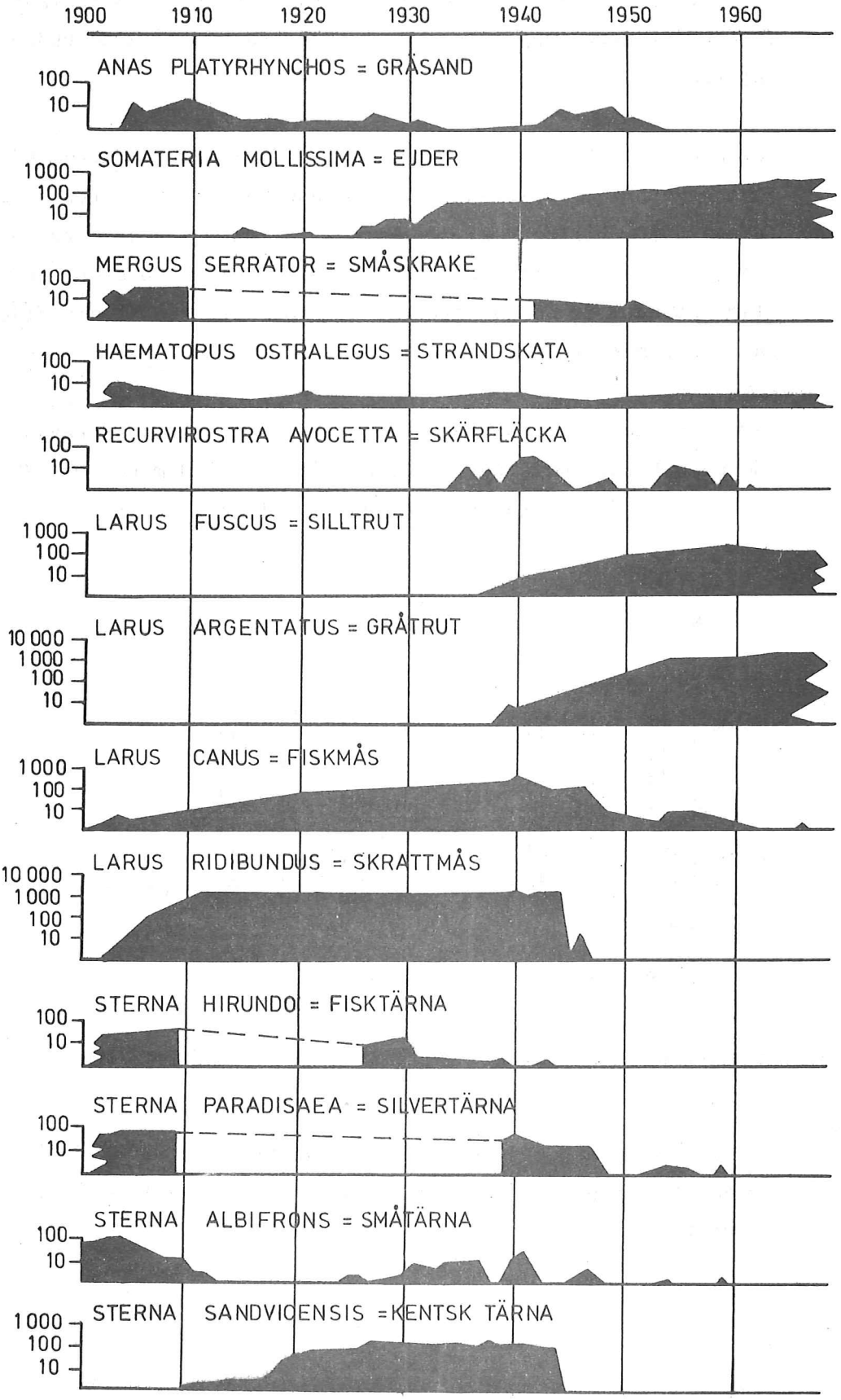

Dagsläget på Måkläppen

Det aktuella läget för Måkläppens häckfågelbestånd framgår bäst av inventeringsrapporten för år 1978, varur följande utdrag är gjorda.

Totalt konstaterades ca 2 965 par av följande sju arter häcka på ön: ejder 340, knölsvan 12-14, strandskata 2, havstrut 2, gråtrut 2 580, silltrut 25, fiskmås 2. Siffran för silltrut utgör endast en ungefärlig skattning på grundval av antalet sedda fåglar. Förutom de nämnda arterna iakttogs ett tiotal skärfläckor samt ett par av silvertärna (inga bofynd).

Gråtrut och ejder har varit de helt dominerande arterna under de senaste decennierna och utvecklingen för dem under 1970-talet är med de noggranna räkningarna väl belagd.

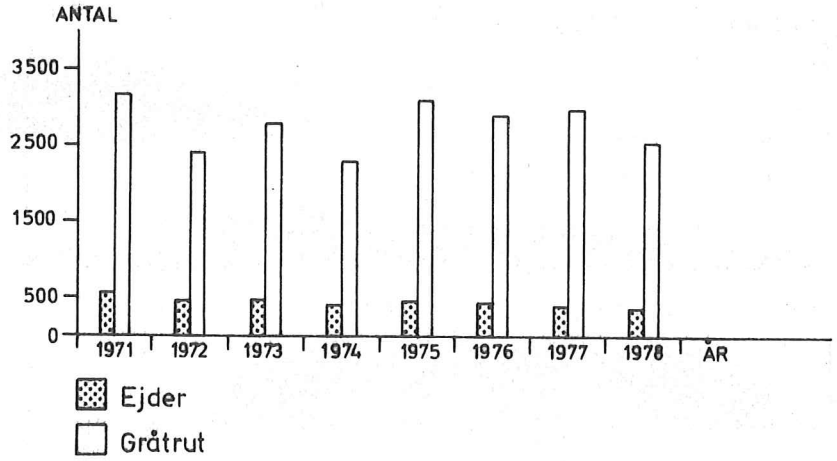

Gråtrutens och ejderns beståndsutveckling på 1970-talet.

De nästan helt samstämmiga förändringarna, som sannolikt bestämmes av vegetationens växlande areal, framgår tydligast av diagrammet.

Rastande arter

Medan häckfågelfaunan sålunda stått under kontinuerlig kontroll under hela detta sekel har Måkläppen som rastlokal inte alls haft motsvarande bevakning. De besök på ön som gjorts i inventeringssyfte och liknande har inskränkt sig till något enstaka per år för att undvika störningar. Häckande, rastande och näringssökande fåglar har därmed haft ett utomordentligt och säkert tillhåll, vilket inte minst med tanke på den för varje år ökande mänskliga aktiviteten inne på fastlandslokalerna blivit allt värdefullare.

Att Måkläppen fungerar som rastplats för mängder av fågel, främst vadare och andfågel, står fullt klart och har vid många tillfällen kunnat fastställas, men annat än udda observationer har av förklarliga skäl inte kunnat göras.

Fig 36 För några arter har Måkläppen emellertid mycket stark dragningskraft under viss tid på året och ansenliga mängder samlas då på eller vid dess stränder. Dessa årsvissa koncentrationer har särskilt intresse och bör här omnämnas.

Storskarv Phalacrocorax carbo

Arten har sedan mitten av 1950-talet använt bl a Måkläppen som sommarviste efter att tidigare ha varit en enbart mycket tillfällig besökare.

Flockar på åtskilliga tiotal och ibland något hundratal har
Fig 37 kunnat sitta uppradade på revlarna. 1977 noterades det högst räknade antalet, 330 ex den 6 augusti och ännu den 15 augusti fanns 300 ex kvar.

1978 nådde någon dagssiffra dock aldrig upp över 100.

Grågås Anser anser

Före 1974 har grågäss i enstaka exemplar eller smärre flockar kunnat rasta på Måkläppen eller observerats på mer eller mindre uttalad sträckflykt förbi Falsterbo. Sagda år blev Måkläppen
Fig 38 emellertid varaktigt besökt av grågäss i stort antal och sedan dess har ön blivit ett viktigt dagtillhåll under sensommaren-förhösten, dvs augusti-september.

1974 uppgick antalet grågäss som mest till 700 ex, 1975 till 770 ex.

1976 uppträdde de första flockarna redan i slutet av juli och under augusti uppehöll sig 1 000-1 500 gäss dagligen på Måkläppen, med 1 510 som det högst noterade antalet.

1977 uppnåddes den högsta dagssiffran den 6 september med 1 150 ex.

Artens nyetablerade rastvanor på Måkläppen synes alltmera befästas. Under 1978 uppehöll sig 300-600 grågäss med någon veckas undantag dagligen på ön från mitten av augusti till början av oktober. Vid några tillfällen observerades betydligt större mängder: 16 augusti 1 470 ex och 27 - 29 september ca 1 200 ex vardera dagen.

Ejder Somateria mollissima

Fig 39 Arten har Måkläppen inte bara som viktig boplats utan även icke häckande fåglar förekommer i myckenhet om våren i de kringliggande vattnen. Det rör sig i huvudsak om ettåringar - honfärgade exemplar och ännu inte färdigutteckade hannar - som således inte uppnått könsmogenhet. Under åtminstone det senaste decenniet har flockar om sammanlagt flera tusen exemplar uppehållit sig vid Måkläppen i maj månad. Det uppskattade antalet har 1975-78 uppgått till i genomsnitt 2 500 exemplar.

Småskrake Mergus serrator

Fig 40 Arten uppehåller sig i avsevärda mängder i vattnen söder och sydost om Måkläppen under hösten, företrädesvis oktober månad. Flockarna observeras från Nabben endast tillfälligtvis vid uppflog och då på långt håll. Uppskattningar av antalet blir under sådana förhållanden mycket grova - Gunnar Roos anger felmarginalen till ± 25 %.

1973	Mellan den 3 oktober och 24 oktober höll flockarna en numerär om 1 000 - 1 500 ex med en noterad topp den 13 oktober om 1 800 - 2 000 ex.	
1974	Två noteringar: 18 september	1 500 ex
	10 oktober	2 000 ex
1975	6 oktober	3 500 ex
	14 oktober	800 ex
	5 november	350 ex
1976	medgav endast en observation: 21 september	3 500 ex
1977	23 september	1 000 ex
	6 oktober	3 000 ex
	27 oktober	över 1 000 ex
1978	23 september	1 000 ex
	25 september	3 000 - 5 000 ex
	29 september	2 000 - 3 000 ex
	7 oktober	2 000 ex
	17 oktober	3 000 ex
	22 oktober	2 000 ex
	11 november	2 000 ex

Ansamlingen av småskrake utanför Måkläppen har varit föga känd tidigare, men av allt att döma är det inte fråga om någon ny företeelse. Lennerstedt rapporterar i Vår Fågelvärld 17/1958 en observation av ca 3 000 småskrakar på platsen den 27 september 1954.

Kentsk tärna Sterna sandvicensis

Arten har inte helt övergivit Måkläppen. Även sedan häckningen upphörde har dess fiske i vattnen kring ön fortgått, men därtill sker en uppenbar koncentration av fåglar på förhösten.

1978 räknades således på sandrevlarna 250-300 ex vid ett par tillfällen kring månadsskiftet augusti-september. Så sent som den 23 september fanns ca 100 ex kvar.

IV MÅKLÄPPENS DÄGGDJURSFAUNA

Landdäggdjur förekommer självfallet sparsamt på Måkläppen. Tillfälliga strövtåg från fastlandet kan ske under lågvattensituationer: 1954 stöttes således en kanin i växtligheten.

Fynd av döda vattensorkar har emellertid ofta gjorts i samband med föreningsutflykter och inventeringar - första säkra belägget är från 1954. Grävda hål och gångar har även varit indicier på åtminstone sporadisk förekomst av smågnagare.

Fig 42 Däremot är Måkläppen sedan gammalt ett tillhåll för säl, såväl grå- som knubbsäl. Äldre uppgifter om förekomsten är sparsamma och föga användbara: sälarna var ytterligt skygga, då jakt på dem var tillåten, och förmodligen observerades endast en mycket liten del av det i området förekommande beståndet.

Sedan jakten upphört har sälarna markant ändrat beteende. De går i betydligt större utsträckning upp på sandrevlarna och har även mist åtskilligt av sin tidigare skygghet visavi människan och farkoster. Möjligheterna att observera och studera sälarna har därmed ökat avsevärt och uppskattning av antalet individer kan lättare göras.

Under 1960-talets första hälft räknades som mest ca 20 sälar av båda arterna, medan nästa femårsperiod gav fler räknade individer, 35-45 ex, med knubbsäl som den till antalet dominerande arten.

Under 1970-talet har sälbeståndets storlek noterats i huvudsak endast i samband med fågelinventeringen i maj.

1973 iakttogs minst 25 gråsälar, dock inga årsungar och ej heller någon knubbsäl.

1974 låg 15-20 gråsälar, varav en årsunge, på sandrevlarna, men ingen knubbsäl observerades.

1975 låg två flockar om 10 resp 20 sälar uppe - någon artbestämning kunde inte göras.

1976 observerades endast 2 gråsälar i vattnet.

1977 räknades 13 gråsälar uppe på land.

1978 iakttogs 48 sälar, varav 19 knubb- och 29 gråsälar.

Antalet individer liksom artsammansättningen varierar dock starkt under året, beroende på gråsälens och knubbsälens skilda vanor och årsrytm. Observationer under andra perioder under året gör det inte obefogat att tala om ett bestånd om ca 50 djur för närvarande i Måkläppens vattenområde.

Härmed är Måkläppen jämte Hallands Väderö Skånes enda sältillhåll av betydelse. Med tanke på den i övrigt kritiska situationen för sälarna i Östersjön är reservatet och dess bestämmelser av vitalt intresse för sälarnas skydd och fortbestånd i denna del av inhavet.

V KÄLLOR

Föreningens till skyddande av Måkläppens fågelfauna arkiv har varit huvudkälla, dels med primärmaterial (årsrapporter, uppgifter om iakttagelser och räkningar, inventeringsprotokoll m m) dels med här återgivna citat från andra källor.

Annan litteratur:

Andersson, Åke. 1968:	Gråtrutens (Larus argentatus Pont.) näringsekologi och dess inverkan på kustfågelfaunan med särskild hänsyn till ejdern (Somateria millissima/ L.). Lic. avh. Lund.
Andersson, Åke/Kristersson, Mikael. 1971:	Sälarna på Skånes väst- och sydkust. Skånes Natur 58:1.
Bergman, Helge. 1960:	Måkläppen. Skånes Natur 47. (årsbok).
Gertz, Otto. 1933:	Måkläppens flora, Fysiogr. sällsk. förh. 3, nr 5.
Johansson, Henrik. 1966:	Måkläppens flora och vegetation. Bot. Not. vol. 119.
Linnaei, Carl. 1751:	Skånska resa 1749. Stockholm.
Roos, Gunnar. 1974-78:	Falsterbonytt (rapporter från Falsterbo Fågelstation) Anser.
Roos, Gunnar:	Sträckräkningar vid Falsterbo (opubl.).
Rosenius, Paul. 1926:	Måkläppen. Stockholm.
Rosenius, Paul. 1944:	Måkläppen, Sveriges Natur (årsbok).

Illustrationer:

Föreningens till skyddande av Måkläppens fågelfauna arkiv.
Lantmäterienheten vid länsstyrelsen i Malmöhus län: Flygfotografier 1967-1978.

Rosenius, Paul:	Äldre bildmaterialet från Måkläppen har hämtats ur Rosenii arkiv, välvilligt ställt till förfogande av Vänersborgs museum.

Underlag för diagram har hämtats främst ur Åke Anderssons avhandling samt de av Gunnar Roos m fl utförda inventeringarna under 1970-talet.

Fig 1. Måkläppen mars 1976 (från Ulenabben). AS.

Fig 2-3. Sjömärkena antyder rätt väl vilka förändringar som Måkläppen undergår.
1918 föll det då gamla märket överända då havet ''inunderade''den västra stranden. PR.
1976 var det dags för det senaste sjömärket att lämna positionen på Måkläppens tidigare högsta punkt.
Det var dock bättre förankrat än föregångaren och kom att stå kvar ute i vattnet. AS.

Fig 4. ''De växte samman igen, de glesnade tufvorna ... Vegetationsfältet på Kläppen omkring 1910''. PR.

Fig 5-9 Flygfotografier från Måkläppen

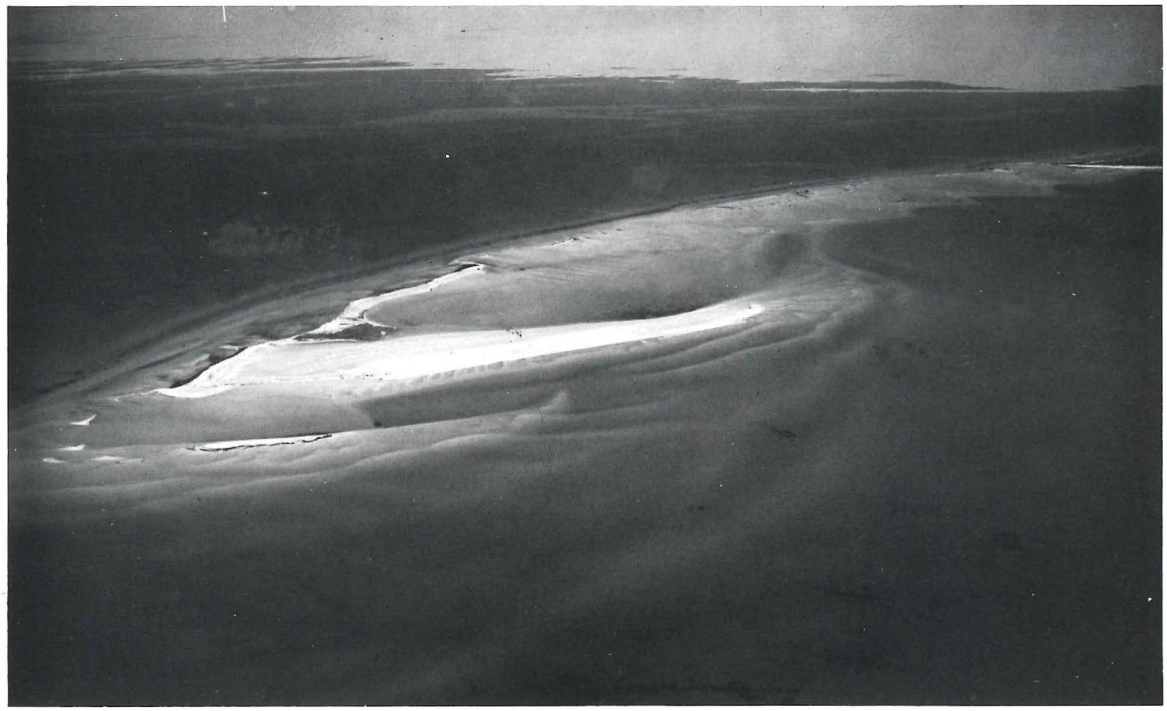

Bild 5 är tagen den 29 maj 1935 från SO och 800 meters höjd. En övervattensrevel utgår från öns centrala parti och svänger svagt ut i nordlig riktning. Söder om denna håller emellertid en ny revel på att bildas, med huvuddelen dock ännu under vatten. Foto: F. Hallström.

Bild 6 är tagen den 23 maj 1952 från ca 3 000 meters höjd. De mot norr utlöpande revlarna är båda nästan helt eliminerade och istället har den nya bågen i söder byggts upp. Vegetationstäcket har utbrett sig söderut och en från havet helt avsnörd insjö har bildats norr om centrum (jfr sid 4). Foto: Vestergren.

Godkänd av försvarsstaben för publicering 1980-11-26.

1000 m

0 500 1000 m

lantmäteriverkets återkommande fotodokumentering och är tagna i fastlagda positioner och Måkläppen ses således här från hög höjd från zenitläge, 1967, 1973 resp 1978.
ed all tydlighet de yttre revlarnas tillväxt på framför allt längden, varvid den norra utlöparen sig Ulenabben på fastlandet – undervattensrevlarna som här griper in mot udden kan vid upp över vattenytan och ge direktkontakt med land. Samtidigt har den gamla kärnan emellertid ts. Under de senaste vintrarna har havet också brutit igenom på ömse sidor om denna.

kretessynpunkt för spridning.
teriverk 1980-11-24.

0 500 1000 m

Fig 10 Föreningen till skyddande av Måkläppens fågelfauna arrangerade förr varje år i maj-juni en utfärd för sina medlemmar till ön. Numera har besöken dock istället förlagts till hösten, då störningar har betydligt lindrigare effekt. AS.

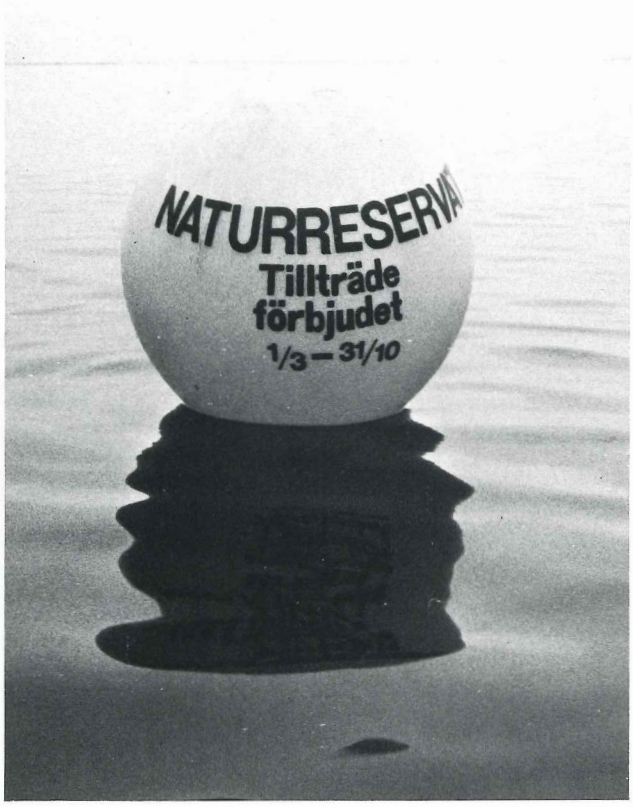

Fig 11 1971 förklarades Måkläppen som naturreservat enl § 7 naturvårdslagen. I detta ingår också vattenområdet kring ön och detta utmärkes med flytbojar. Foto: Mikael Kristersson.

Fig 12 Noggranna inventeringar av häckfågelbestånden äger rum varje år, främst utförda av Gunnar Roos från Falsterbo Fågelstation. AS.

Fig 13-15 Måkläppen i början av 1900–talet. PR.

Fig 13 ''Silvertärnor över Scirpus-vassarna där ungarna dväljas. Måkläppen 8/7 1914''.

Fig 14 ''Måkläppens vestsida omkring 1917''.

Fig 15 ''Kläppens sydvest-hörn med de utflyttade sandrörtufvorna sommaren 1917''.

Fig 16-19 Måkläppen vid tiden för Gertz' inventering. PR.

Fig 16 ''Nordändan af Kläppen från vestra refveln 1926''.

Fig 17 ''Skrattmåsar på Kläppen''.

Fig 18 ''Bladvassen på Kläppens vestra sida 1930''.

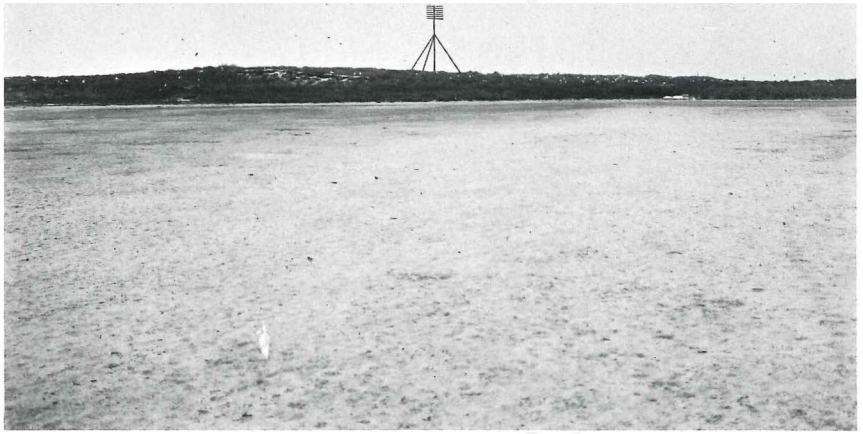

Fig 19 ''Måkläppen från torra södra ebblandet den 10 juni 1940''.

Fig 20 Måkläppen 1959.
Foto: C A Nilsson.

Fig 21 Måkläppen före septemberstormen 1977.
Foto: John Kraft.

Fig 22 Måkläppen efter septemberstormen 1977.
Foto: John Kraft.

Fig 23 Skedandhona på väg till boet på Måkläppen. 1910–12. PR.

Fig 24 Småskrakhona på boet. PR.

Fig 25 Omedelbart efter kläckningen drar ådan bort sina ungar från Måkläppen och trutarna. Ejderkullar, som efterhand kan uppträda ända bort mot Ystad i öster och Malmö i norr, har sannolikt fötts på Måkläppen. AS.

Fig 26 1976 häckade skärfläckan senast på Måkläppen, då detta och ytterligare två par hade sina bon på de yttre revlarna. AS.

Fig 27-30 Trutarna på Måkläppen. AS.

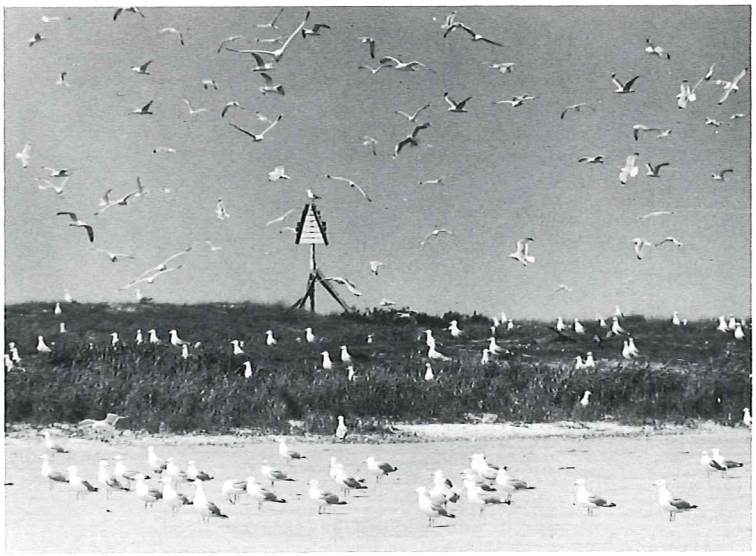

Fig 27 Gråtrutarna dominerar helt på Måkläppen sedan mitten av 1940–talet.

Fig 28 De ockuperar inte bara de vegetationstäckta delarna av ön ...

Fig 29 ... utan också de högre sandrevelspartierna. Av andra arter är det endast ejdern som tar sig in och bygger bo i trutkolonierna medan övriga får göra mer eller mindre lyckade försök att häcka ute på de yttre, öppna och ofta lågt liggande sandområdena.

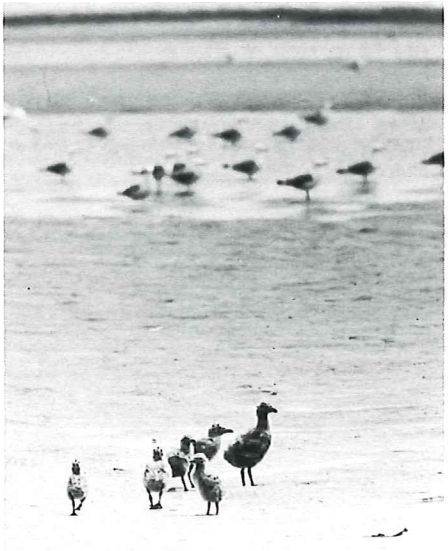

Fig 30. I slutet av maj och början av juni myllrar det av tusentals duniga trutungar på ön. Av storleksskillnaderna att döma sker äggläggning och kläckning något utdraget i tiden.

Fig 31 Fiskmås vid boet. Arten torde tillhöra Måkläppens äldsta bebyggare och har förmodligen givit ön dess namn. PR.

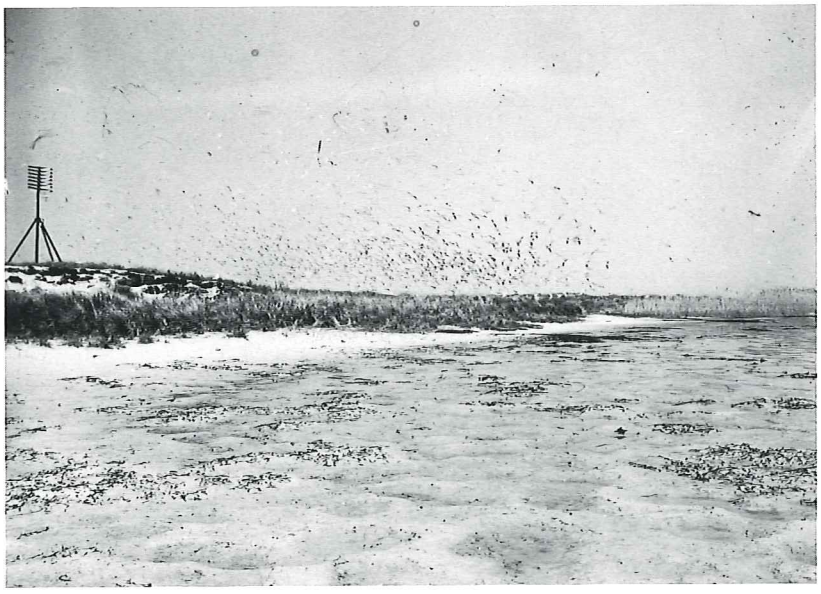

Fig 32 ''Måkläppens sydända från söder, med mås–svärmar den 15 maj 1938''. PR.

Fig 33 Fisktärna vid boet. PR.

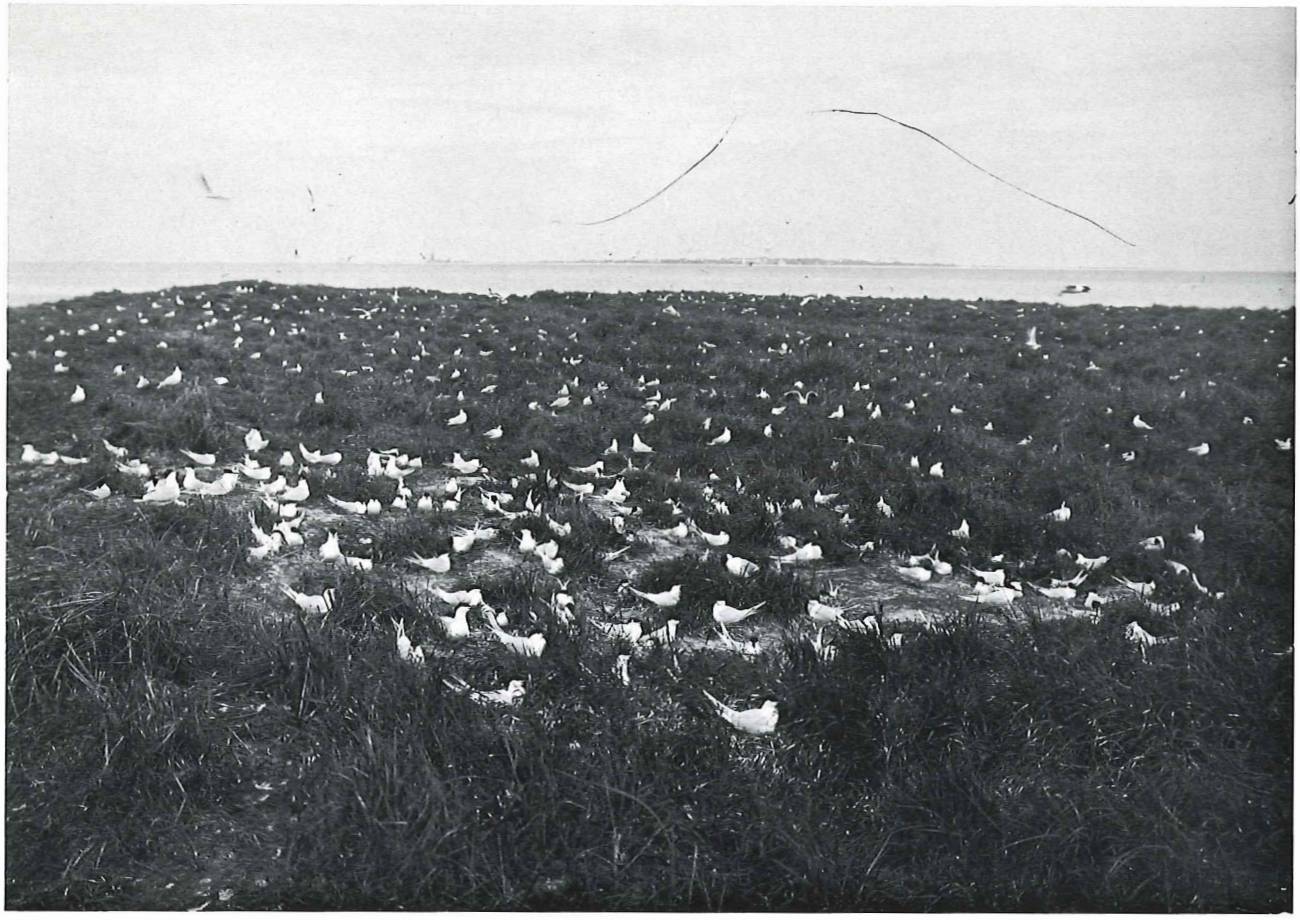

Fig 34 ''Kentska tärnornas samhälle, Måkläppen den 26 maj 1926''. Bortom tärnorna ses skrattmåsarnas något glesare men mera omfattande koloni. PR.

Fig 35 Kentska tärnor vid bona. PR.

Fig 36 Sommar och höst rastar vadare och änder i stort antal på och vid Måkläppen. Med de växande störningarna inne på fastlandet får reservatet allt större betydelse som skyddat tillhåll för fåglar under flyttning.
En småvadarflock söker här föda vid stranden. AS.

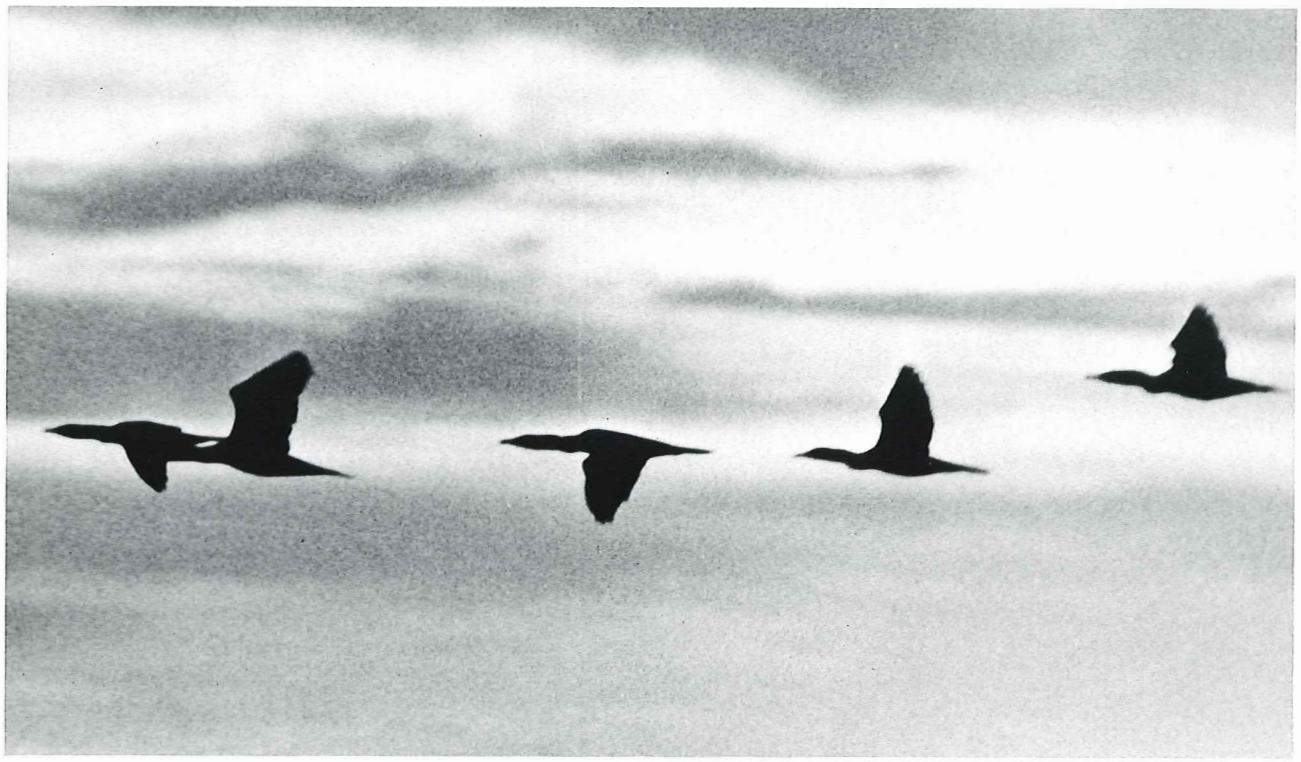

Fig 37 Sedan 1950–talets första hälft uppehåller sig storskarv om sommaren på bla Måkläppens revlar och dess silhuett har blivit tämligen vanlig längs stränderna på Falsterbonäset. AS.

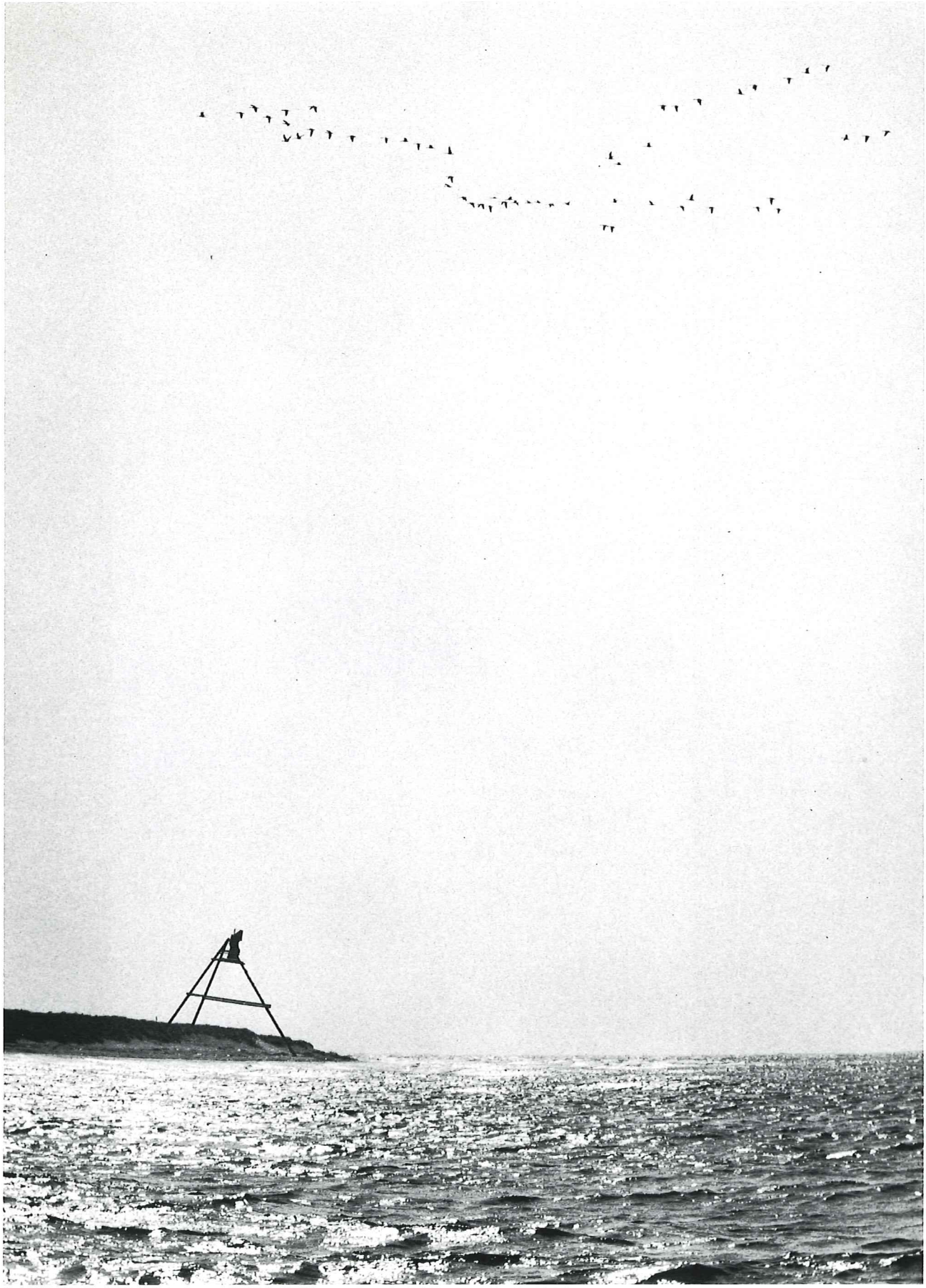

Fig 38 1974 började grågäss plötsligt att i stort antal rasta på Måkläppen. Samma år närmade havet sig hotfullt sjömärket. AS.

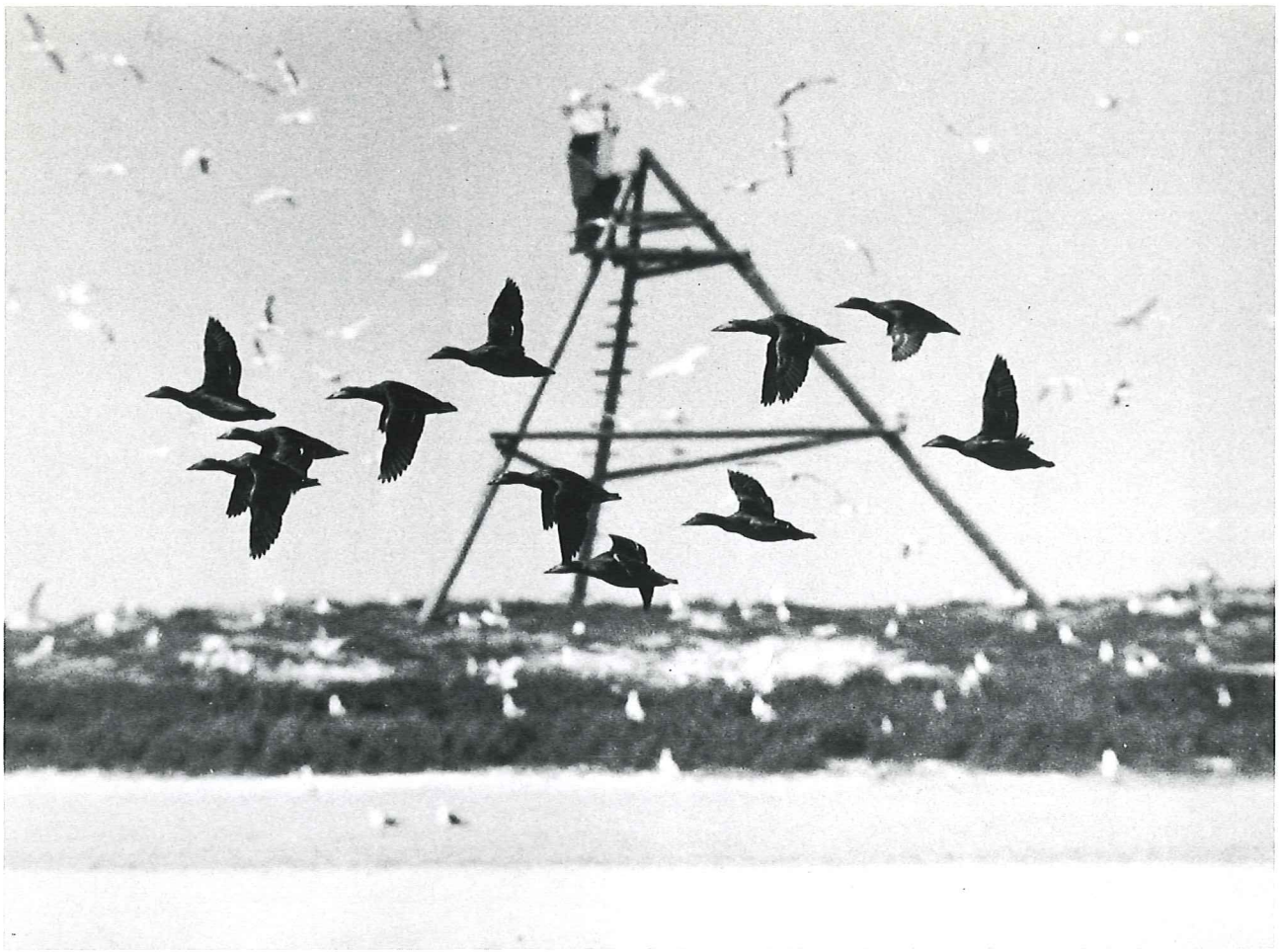

Fig 39 Under häckningstid uppehåller sig icke könsmogna ejdrar i tusental vid Måkläppen. AS.

Fig 40 Söder om Måkläppen rastar småskrake under senhösten. Vid störningar (av t ex flygplan) kan väldiga svärmar ses gå till väders långt ute, men det är endast små flockar som kommer inpå fastlandet.
Småskrakens rika förekomst synes länge ha varit årligt regelbunden, men har inte förrän på senaste tid noterats. AS.

Fig 41 Nog är Måkläppen en fågelö! Mängder av fågel såväl häckar som rastar därute, med gråtrut och ejder som klart dominerande arter. AS.

Fig 42 Sälarna vilar i regel på sandrevlarna, alltid med vattenbrynet inom nära räckhåll.
Foto: Mikael Kristersson.

Meddelanden från Länsstyrelsen i Malmöhus län, naturvårdsenheten

1978

1. Kullabergs häckfåglar

2. Konsekvenser för täktverksamheten och grusförsörjningen i Västra Skåne om fasta förbindelser anläggs över Öresund

3. Översiktliga volymberäkningar av i ytan liggande grusförekomster i Västra Skåne

4. Rapport rörande fördelning och kvalitet av berg- och jordarter i Sydsverige och Danmark med avseende på grusproduktion

5. Häckfågelfauna i Foteviksområdet

6. Christinelunds lövskogsreservat - vegetation och fauna

7. Kustområdet mellan Skäret och Svanshall - vegetation och markhistoria

1979

1. Markinventering av landskapet mellan Hörby och Långaröd inom Hörby kommun

2. Vegetationsundersökningar på Kullaberg

3. Sjöinventering i Malmöhus län

4. Våtmarker i Malmöhus län

5. Måkläppen

1980

1. Hagestad

2. Välleröds kärr i Fyledalen

3. Klingavälsån. Vattenundersökningar 1980

0 500 1000 m

positioner och

orra utlöparen
udden kan vid
nan emellertid
denna.

0 500 1000 m

0 500 1000 m

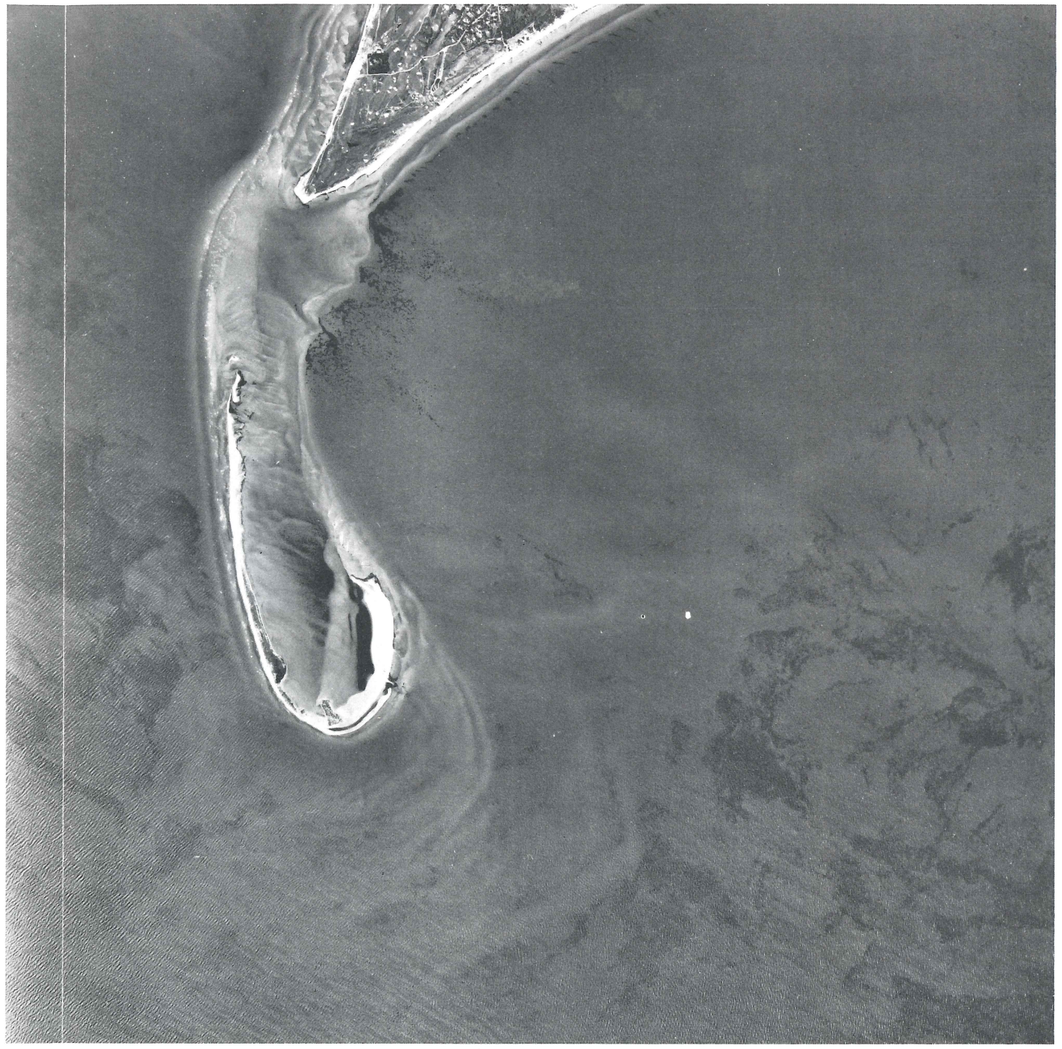

0 500 1000 m

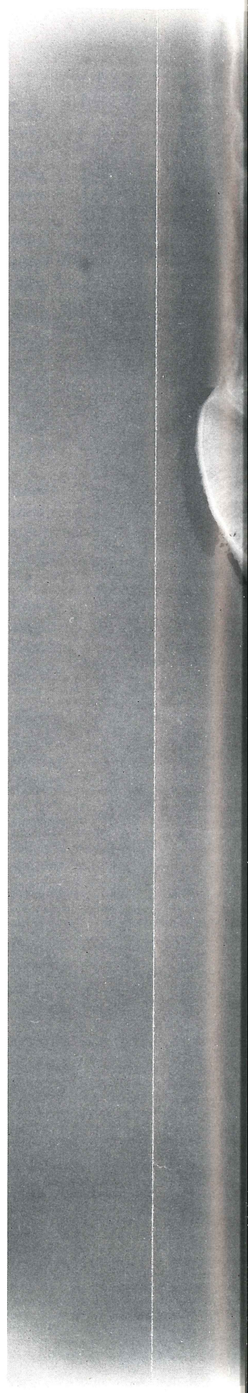

0 500

Fig 7-9 ingår i lantmäteriverkets återkommande fotodokumentering och är tagna i fastlagda positioner och bestämd skala. Måkläppen ses således här från hög höjd från zenitläge, 1967, 1973 resp 1978.
Serien visar med all tydlighet de yttre revlarnas tillväxt på framför allt längden, varvid den norra utlöparen starkt närmar sig Ulenabben på fastlandet – undervattensrevlarna som här griper in mot udden kan vid lågvatten stiga upp över vattenytan och ge direktkontakt med land. Samtidigt har den gamla kärnan emellertid starkt förtunnats. Under de senaste vintrarna har havet också brutit igenom på ömse sidor om denna.

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning.
Statens lantmäteriverk 1980-11-24.